

جیاوازی پیتەکانی ویکیچووی کوردی

و

u

ۆ

وو

و

w

نووسین: هه‌ژار شنۆیی

@fzkrojhellat

جیاوازی به‌ینی پیتە دەنگدارەکانی (و، وو، و) ھەرۆتر جیاوازی به‌ینی پیتی بێدەنگی (و W) لەگەڵ پیتی دەنگداری (و U) کە بە فارسیم شی کردۆتەووە چونکە سەرەتاییە و لە بەرەدەوامی وتاری کورد چۆن دەنووسیت هاتوو.

ئەم باسە لە وتارەكە هاتوو بەلام بۆ زانیاری زیاتر بەشیکی جیاوازان بۆ تەرخان
 کردوو چون لە ئەلفبێی کوردی ئەم بەشە کێشەیی بۆ ئەم کەسە هەیه کە تازە دەستی بە
 فێربوونی پێنووسی کوردی بە پیتی لاتینی کردوو و لەگەڵ ئەلفبێی کوردی نامۆیه بۆیه
 مەبەست تەنیا فێربوونە بۆ تەواوی ئەو خەڵکانەیی کە لە پۆژەلاتن و بە فارسی
 راهاتوونە و ئیستا دەیانەهویت پێنووسیانی فێر بن.

باسه که به دانانی ئه و به شانهی که له مالپه‌ری یاگهی زمانی کوردیم هه لگرتوو و ماموستا دیاکو سه بارهت به پیتی (و، وو) یان نووسیوه دهست یی دهکه م.

پیتھکان: پیتھکانی ئەلفبێی زمانی کوردی (٣٤) پیتن و بەم شیۆهیهی خوارەوه ریز دەکری:

ا۔ ب۔ پ۔ ت۔ ج۔ چ۔ ح۔ خ۔ د۔ ر۔ پ۔ ز۔ ژ۔ س۔ ش۔ ع۔ غ۔ ف۔ ق۔ ک۔ گ۔ ل۔ ل۔ م۔ ن۔ ہ۔ و۔ ؤ۔ و۔ ی۔ ی۔

دهنگه‌کان: زمانی کوردی (٢٧) دهنگی هه‌یه، بۆ دوو دهنگی **بزویڤ** و **نه‌بزویڤی** (**u** و **w**) یه‌ک پیتی (**و**) دانراوه: **وا** نه **wane**, کورد **Kurd**.

بۆ دوو دەنگی **بزوین** و **نه‌بزوینی** (آ و ی) یش یه‌ک پیتی (ی) دانراوه: میر mîr، سی sî، مه‌ی mey، یار yar. واته پیتی (و) و پیتی (ی) هه‌م ئه‌رکی **بزوین** و هه‌میش ئه‌رکی **نه‌بزوین** ده‌گیرن.

ددهنگی فره‌گورتی (i)ش که پیی دهوتریت “بزړوکه” هیچ پیټیکي بؤ دانه‌نراوه. بردن birdin که وا بیت بؤ (ه) دهن گی (i, â, y, u, w) ته نیا (۲) پیتی (و، ی) له‌به‌ر چاو گیراوه، هر بویه ده‌لین ژماره‌ی دهن‌گه‌کان (۳۷)ن و ژماره‌ی پیته‌کان (۳۴)ن. له‌زوربه‌ی زمانه‌کانی دنیا‌دا ژماره‌ی دهن‌گه‌کان و پیته‌کانی ئه‌لفبی وه‌کوو یه‌ک نین، بؤ نمونه له زمانې ئینگلیزیدا.

کیشە ی (و) و (وو)

(وو û) دەنگیکی بزۆینه و هەرگیز نابیت له سەرەتای وشەدا بنووسریت. زۆر **هەلەیه** بنووسی:
(ووشە ûşe، وورچ ûrç، وون ûn، ووس ûs و هتد)،
بەلکوو دەبیت بە (و w) ی نەبزۆین بنووسریت، چونکوو دواى ئەو پیتە، بزۆکە هەیه، کەوا بیت دو
و بزۆین پیکەوێ نانوسرین و دەبیت و ابنوسرین:
(ووشە wişe، وورچ wirç، وون win، ووس wis و هتد).
بەلام له ناوەراست و کۆتاییدا دەنووسریت: (سوور sûr)، (نوور nûr)، (چوو çû)، (توو tû).
زۆر کەس بە هەلە دەنووسن: “کەرکوک، مەحمود، حوکومەت و هتد.” کە راستییەکی ئاوايه: کەر
کووک، مەحمود، حوکومەت و هتد.”

کیشە ی (و) ی پێوەندی (بەیه کەو بەستن)

(و and) وشەیهکی سەر بەخۆیه و دەبی سەر بەخۆ هەلسوکهوتی له گەلدا بکری و نەلکیندری بە وشەکانی پیش
و پاشیخۆی.
بۆ نموونه دەبی بنووسری:
(من و تو) نەک (منو تو) یان نەک (من و تو).
(سەر و مال) نەک (سەر و مال) یان نەک (سەر و مال).
(هیا و ئاوات) نەک (هیا و ئاوات).

سەرئنج: نموونه کانی سەرەوێ هەر کامه یان سی وشە ی جیاوازی و پیکەوێ مانایهکی نوی پیک ناهین و هەر ب
هتەنیا مانای خۆیان پاراستوو و جیاوازییانەیه له گەل وشە ی لیکدراو که له خوارەوێ باسیان دەکری.

ئێسته خومان باسه که بلاوتر دهکەین تا زۆتر لهم پیتانه له ئەلفبێ کوردیدا تی بگهین.

- در زبان کوردی دو (او) وجود دارد و یک (واو) و یک (اُ) وجود دارد.

1- و u 2- وو û 3- و w 4- وّ o

مشکل در گزینه 1 و 2 و 3 است و بخصوص در 1 و 2 که شکل نوشتاری مثل هم دارند ولی میبینید که در کوردی لاتینی باهم فرق دارند.

اگر به این

پس تک تک آنها را توضیح می دهیم.

-

1- (او) خفیف که نوشتنش (و) است و از نظر ظاهری مثل (او) فارسی است ولی از نظر تلفظ فرق دارد.

(او) خفیف (و)

کوړ - کوتن - کوشت - ئوستاد - گورگ - کورسی - دورمان - دوژمن - خودموختار - ئوتوو - ئوچ (قلم نی)
ئونه (اینک) - ئولآخ (احشام)

در نوشتار کوردی لاتینی به صورت (u) نشان داده میشود.

2- (او) درشت یا کشیده که به شکل (وو) نوشته میشود و از نظر تلفظ مثل (او) فارسی است ولی شکل ظاهری متفاوت دارد.

(او) درشت (وو)

هوور (معدّه) - سوور (قرمز) - موور - دوور (دور) - نوور (نور) - نووسین - ببوورن (ببخشید) - لووت (بینی) - پروود (رود) - ئووسا (استاد) - ئووفه (نوعی بیماری)

در نوشتار کوردی لاتینی به صورت (Ū) نشان داده میشود.

دوستان او کشیده در زبان فارسی هست ولی به صورت یک (و) نوشته میشه نور= نوور

ولی (اوی) کوتاه در زبان فارسی بسیار اندک هست یا حتی بعضی ها می گویند نیست ولی نوشتارش با زبان کردی یکی هست ولی تلفظ جدا هستند

3- ولی یک حرف دیگه وجود داره که این صامت هست یعنی در همه جا می آید یعنی (واو).
تمام کلمات کردی که با (و) آغاز شوند حتما این (واو) است مثل:

وریا - وشه - وهره - ویرد - ولّام - وهرز - ورچ - ولّات

میوژ - کهو - کاوه - سهودا - داوهت - سهودهته
در نوشتار کردی لاتینی به شکل (W) نوشته میشود.

4- حرف بعدی یک مصوت است که به شکل (اُ) نوشته میشود.

ئوردک - ئوقره (آرامش) - ئوخر (نهایت) - دوخ (حالت) - بوچی (چرا) - بوشکه (بشکه) - بو (چرا) - مارکو
سهروک (رئیس) - کاکو (کلمه خطاب به برادر بزرگتر)
در نوشتار کردی لاتینی به شکل (O) نوشته میشود

-
- پس بدانید که این چهار حرف کاملاً جدا هستند و تلفظ جدا دارند ولی شکل دوتا از آنها مثل (واو)صامت و (او)کوتاه مثل هم هستند. ولی راحت میتوان مشخص کرد که کدام (واو) است و کدام (او)
 - اگر (و) پشت یک مصوت یا جلو یک مصوت در یک بخش آمد پس این (واو) صامت است. مثل: وهره، واسه، وینه، کهو، میوژ و... ولی وقتی پشت یا جلو مصوت نبود این همان (او) کوتاه است مثل: کورد، گورگ، کوپ و...
 - اگر در ابتدا یک (و) به تنهایی آمد آن کلمه (واو) است مثل: وهقت، وام، وهره، وهفر، واسه
 - اگر در ابتدا یک (ئو) آمد میدانیم که (او) کوتاه است مثل: ئومید، ئوستاد
 - اگر در ابتدا یک (ئوو) آمد این (او) کشیده است مثل: ئوونا، ئوو، ئووروپا
 - اگر یک (ئو) آمد این همان ضمه (ـُ) است مثل: ئوردک، ئوکهی
 - اگر در وسط (وو) آمد میدانیم که (او) کشیده است. مثل: سووت، ئابروو

هەر وهک باسماڻ کردووه پیتی "و، ۆ، وو" جیاوازییان ههیه

وهکوو:

کوڤ: گروه

کوڤ: پسر

کووڤ: خمیده

قوڵ: بازو

قوول: ژرف، کنایه از شکيبا و خوددار، کنایه از جای تفکر

قول: کوتاه، حیوان دم بریده، غلت آب، ته تخم پرنده

کوڤ: گروه

کوڤ: پسر

کووڤ: خمیده

لۆر: مكان، جا

لور: درآنجا

لوور: زوزه

كۆن: كهنه

كون: سوراخ

كوون: مقعد

كوچ: كوچ

كوچ: فلج

كووچ: حيوان

نووسين: ههزار شنۆيى @fzkrojhellat

پيشكهش به تهاوى لايهنگرانى زمانى كوردى و كۆرپهكانى وانهى كوردى، فيرگهى كوردانه و قوتابخانه كه من دهيانناسم و دهزانم بۆ زمانى كوردى تى دهكۆشن جيگاي خۆيهتى دهستخوشييان لى بكهم. تكايه ههلهكانم پى بلين.